

# مبارزه استقلال هند 1930 تا 1931

THE INDIAN INDEPENDENCE STRUGGLE (1930-1931)

**LESTER KURTZ**

ICNC SUMMARY, JUNE 2009  
TRANSLATOR: MOHSEN SAZEGARA

به قلم لستر کوتز

ژوئن 2009

**خلاصه مبارزه:**

جنبش نافرمانی مدنی مهانداس گاندی در سال های 1930 و 1931 از «راهپیمایی نمک» آغاز شد. مطالعه این جنبش برای درک لزوم مقاومت مدنی برای فعالین ضروری است. اگرچه این جنبش به خودی خود به استقلال هند منجر نشد، قدرت امپراتوری بریتانیا را به شدت تحلیل برد و هند را با هدف به دست آوردن استقلال اش، تحت رهبری کنگره ملی هند (Indian National Congress) به اختصار INC ، متحد کرد. این جنبش فصل جدیدی از مبارزه را برای Indianswaraji یا خود-قانونی رقم زد و بر سرعت سقوط امپراتوری بریتانیا در شبه قاره هند افزود. ساتیاگراها Satysgraha ی نمک گاندی – واژه ای که گاندی برای توصیف مقاومت مدنی استفاده می کرد و به معنی «روزه گرفتن برای حقیقت» است، از دل فرهنگ جنوب آسیا بیرون کشیده شده است. پادیاآترا

Padyatra یا «راهپیمایی طولانی برای معنویت» برای بسیاری از جنبش های اجتماعی پس از آن به مدلی از کنش های استراتژیک بدل شد.

در سالگرد قتل عام 1919 جلیانواله باغ Jallianwala Bagh massacre در آمریتسار - قتل عامی که صدها هندی بی اسلحه توسط قشون انگلیس کشته و زخمی شدند- گاندی خم شد و مشتی گل از زمین نزدیک ساحل برداشت و گفت که پایه های امپراتوری بریتانیا را می لرزاند. سپس آن گل را جوشاند و از آن نمک «غیرقانونی» به دست آورد. این عمل را هزاران هندی دیگر نیز تکرار کردند که به دستگیری بین شصت تا صد هزار نفری که در اولین تظاهرات عمومی شرکت کرده بودند انجامید. نافرمانی مدنی گسترش یافت و مردم عادی در همه هند نه تنها نمک غیرقانونی تولید کردند بلکه پارچه های انگلیسی را آتش زدند، و در برابر فروشگاه های لباس خارجی و مشروب فروشی ها تجمع کردند. مسایل اجتماعی هم در دستورکار جنبش قرار گرفت، از جمله اتحاد مسلمانان و هندوها و حمله به سیستم کاست - نظام اجتماعی مبتنی بر طبقه و نقش های انتسابی- . گاندی مردم کاست های پایین را به مشارکت در مبارزه تشویق کرد که با جنجال های فراوانی به ویژه در روستاهای محل گذر راهپیمایی رو به رو بود. بسیاری گاندی را به خاطر عدم تمرکز بر مسئله استقلال و سردرگم کردن جنبش، سرزنش می کردند. اما این از برجسته ترین ویژگی های نوع رویکرد او بود.

پس از دستگیری گاندی و زندانی کردن او درست پس از نیمه شب پنجم می 1930، شاعر زن سرشناس، «ساروجینی نی دو» Sarojini Naidu رهبری تصرف بی خشونت نمک

سازی داراسانا Dharasana Salt Works در گوجرات را به عهده گرفت. «نی دو» معترضان صلح جو را فوج فوج به مرکز نمک سازی فرستاد. جایی که سربازان با چماق های فولادی به آن ها حمله کردند. اتفاقی که توسط روزنامه نگاران به سراسر جهان مخابره شد و همدردی مردم جهان با هندیان را به ارمغان آورد. گاندی از زندان آزاد شد و ساتیاگراهای نکن با امضای معاهده گاندی-ایروین که دعوت از گاندی برای شرکت در مذاکرات لندن که احتمال استقلال هند را بررسی می کرد در چهارم مارچ 1931 به پایان رسید.

راه پیمایی نمک نه تنها مهم ترین مرحله زندگی گاندی به عنوان یک مبارز آزادی بود، بلکه نشان گر الگوشدن رویکرد او نیز بود. این حرکت تمرینی مهم و نمادین در مقاومت مدنی است و در قالب تنوعی از سایر کنش های بی خشونت نظیر تحریم ها، نافرمانی های مدنی و تجمع معنی می دهد. این روش به صورت استراتژیک بر هدف های کوچک تمرکز می کرد. مشارکت های عمومی ترتیب داده شده از جمله نافرمانی مدنی سراسری، تاثیر فرهنگی عمیقی داشت و توجه افکار عمومی جهان را از طریق رسانه ها جلب کرد. مردم متحد شدند و پایه های قدرت فراگیر استعمار به لرزه در آمد.

**تاریخ سیاسی:**

کنترل بریتانیا بر شبه قاره هند در اوایل قرن هفده و توسط کمپانی هند شرقی آغاز شد. این کمپانی بعدها به عامل دولت بریتانیا تبدیل شد. پس از آن چه بریتانیایی ها شورش علیه دولت مرکزی در سال 1857 خواندند، هند به طور مستقیم به زیر یوغ بریتانیا در آمد. دولت استعماری بریتانیا برای کنترل و اداره هند بر نخبگان و سربازان هندی متکی بود. گاندی سه کمپین مختلف را در راستای جنبش استقلال هند دنبال کرد. عدم همکاری در سال های 1919 تا 1922، جنبش نافرمانی مدنی و نمک ساتیاگراها از 1930 تا 1931 و جنبش «هند را ترک کنید» یا Quit India از 1940 تا 1942. پیش از این کمپین ها، او در انگلستان حقوق خوانده بود و بیست سال را در آفریقای جنوبی گذرانده و با نژاد پرستی آشکار آشنا شده بود. او مبارزات در راستای پیگیری حقوق انسانی هندیان را سازمان داده و روش کلاسیک مقاومت مدنی بی خشونت خود یا ساتیاگراها را توسعه داده بود.

گاندی دو سال را از 1922 در زندان گذراند. جرم او انتشار مطالب تحریک آمیز در نشریه هند جوان بود. او در دادگاه محکوم شد و این دو سال را به خواندن، دعا و ریسندگی گذراند. سپس او به صحنه حزب سیاسی گنکره ملی هند INC برگشت و تمرکز خود را بر آن چه «کار سازنده» خواند معطوف کرد. کار او عمدا کم کردن تنش میان هندوها و مسلمانان بود، با نظام اجتماعی کاست-محور هند مبارزه کرد و به بافتن پارچه برای عدم همکاری با صنعت نساجی استعمارگران بریتانیایی روی آورد. گاندی همراه با سایر اعضای کنگره ملی به اقدامات مستقیم تشویق شد. عامل این تصمیم تشکیل کمیسیونی برای تهیه

برنامه آینده هند بود که هیچ هندی ای عضو آن نبود و فقط انگلیسی ها در آن عضویت داشتند.

کنگره ملی هند طرح گاندی برای استقلال کامل را در اجلاس سالانه 1929 تصویب کرد و قول مقاومت مدنی به شرط عدم استقلال را داد. 26 ژانویه 1930 کنگره ملی روز استقلال را جشن گرفت و گاندی سرگرم حک و اصلاح برنامه برای اعلام رسمی استقلال بود. او تصمیم گرفت کارزاری با کنش نافرمانی مدنی سامان دهد که مالیات بر نمک بریتانیا را نیز شامل شود. مالیات بر نمک یک مسئله سیاسی بود و تاثیر زیادی بر زندگی شخصی همه هندیان به ویژه فقرا داشت. نمک لازمه زندگی بود و مالیات بستن بر آن به تکبر سیاسی انگلیسی ها تعبیر شد. دوم مارچ 1930، گاندی نامه ای به فرماندار کل، لرد اروین نوشت. گاندی نوشت که اگر درخواست های یازده گانه مربوط به مالیات بر نمک، واگذاری اراضی، سطح مخارج نظامی و نرخ تبدیل ارز و تعرفه بر لباس های خارجی ظرف ده روز عملی نشود، دعوت به نافرمانی مدنی را به اجرا خواهد گذاشت. نامه خطاب به «دوست» نوشته شده بود و طوری به دست فرماندار کل رسید که موضوع هندی ها علیه انگلیسی ها مطرح نشود و مسئله حالت خصمانه ای نگیرد. کارزار مقاومت مدنی طوری طراحی شده بود که طیف وسیعی از مخاطبان، از جمله طبقات درگیر جامعه مدنی هند را دربربگیرد. اما این حرکت افسران انگلیسی، جوانان تندرو در جنبش آزادی خواهی که به دنبال خشونت ورزی بودند و چند نخبه اقتصادی هند که با استقلال هند موافق نبودند را نیز در بر می گرفت.

ده روز بعد یعنی در 12 مارچ 1930 ، گاندی به همراه 78 تن از اعضا ashram راه پیمایی 390 کیلومتری از سبرماتی گجرات به سوی دهکده ساحلی دندی را آغاز کرد. گروه های عظیم مردمی از او استقبال کردند. برخی از آن ها به راه پیمایی پیوستند. گاندی پیام استقلال را به گوش مردم عادی می رساند. از بی عدالتی در مالیات نمک می گفت و بر لزوم ریسندگی برای تحریم صنعت نساجی بریتانیا که هسته اصلی بهره کشی امپراطوری بریتانیا از هند بود، تاکید می کرد.

کارزار، استقلال و یا حتی امتیازات بزرگی به همراه نداشت. اما الهام بخش مردم هند بود و همان طور که جواهر لعل نهرو می گوید توفان اش روستاها را درنوردید و سبب شد مردم هند برای اولین بار به هند یک پارچه فکر کنند.

ساتیاگراها از سرکوب رژیم در امان نبود. اما زدن ها، زندانی کردن ها و شکنجه ها چه در انگلستان و چه در عرصه بین المللی مشکل بزرگی برای اعتبار امپراتوری بریتانیا به وجود آورد. وقتی هند بالاخره در 15 اوت 1947 به استقلال رسید. محققان و بسیاری از مردم هند از جنبش نمک ساتیاگراها تحت عنوان نقطه عطفی بزرگ در مبارزات برای استقلال یاد کردند.

### **کنش های استراتژیک:**

جنبش نمک ساتیاگراها، کمپین چند وجهی نافرمانی مدنی بود که فراتر از راه پیمایی و نمک سازی غیرقانونی بود. بخشی از حرکت تاکتیکی که به معترضین اجازه داد ابتکار

عمل را از دست بریتانیایی ها درآوردند و خواست جنبش را که از کارزار 1919 تا 1922 بر تحریم پارچه های انگلیسی استوار بود، به درخواست برای استقلال کامل هند ارتقا دهد. جنبش نمک در واقع صحنه را برای جنبش «هند را ترک کن» در سال های 1940 تا 1941 و به رسمیت شناختن استقلال هند در سال 1947 آماده کرد. جنبش نمک پاسخی به رد اعلامیه استقلال هند از طرف بریتانیا بود. این اعلامیه توسط کنگره ملی هند در دسامبر 1929 تصویب شد و به گونه ای طراحی شده بود که بی عدالتی قوانین استعماری را با توجه به مالیات بر نمک نشان می داد و همین طور یاد قتل عام تظاهرکنندگان بی خشونت آمیرستار 1919 را زنده نگه می داشت.

راه پیمایی به دقت و به گونه ای طراحی شده بود که روستا به روستا ادامه پیدا می کرد و این امکان را فراهم می ساخت تا اعتراض مردم به شکل عمومی ابراز شود و مردم بیشتری با جنبش همراه شوند. تولید نمک از اقیانوس هند بی اعتنایی به قانون انگلستان بود. این حرکت به دستگیری های سراسری و حمله نیروهای انگلیسی انجامید. عدم توانایی در دستگیری همه کسانی که به دنبال تولید نمک بودند و جلوگیری از گسترش جنبش، انگلیسی ها را مجبور کرد خود گاندی را دستگیر کنند. پیش فرض آن ها این بود که دستگیری او جنبش را با مشکل مواجه می کند. اتفاقا فعالین و مشارکت کنندگان بیشتری به جنبش پیوستند و جنبش وارد مرحله جدیدی شد. چرا که برنامه ها از قبل توسط گاندی و پیش از دستگیری اش ریخته شده و با تصرف بی خشونت نمک سازی داراسانا ادامه پیدا کرد. تعداد زیادی از معترضان بی خشونت مورد ضرب و شتم قرار گرفتند و این موضوع توجه



رسانه های جهانی را به خود جلب کرد. خشونت عریان علیه معترضان بی سلاح، لطمه بزرگی به آبروی امپراتوری زد و حتی طرفداران سرسخت سیاست های استعماری در انگستان را هم تحت تاثیر قرار داد. برای حفظ آبرو، برای اولین بار فرماندار مجبور به مذاکره با گاندی به عنوان نماینده کنگره ملی هند شد. گاندی به لندن دعوت شد تا درباره امکان استقلال هند با مسئولان دولت انگلستان گفتگو کند. در زمان گفتگو ها مسئولان انگلیسی مستقر در هند بر خلاف سیاست های آشتی جویانه ای که دولت انگستان پیشنهاد داده بود رفتار کردند و شماری از اعضای کنگره ملی از جمله عبدالغفار خان و جواهر لعل نهرو را دستگیر کردند. این اتفاق زمانی افتاد که گاندی در راه هند بود. به جای خفه کردن جنبش، این سرکوب انرژی جدیدی به کالبد جنبش دمید. بیش از شصت هزار نفر به خاطر نافرمانی مدنی در نه ماه آگازین سال 1932 دستگیر شدند. اگرچه استقلال رسمی 16 سال بعد به وقوع پیوست، بخشی از تاخیر به خاطر جنگ جهانی دوم بود، جنبش ابتکار عمل را به دست آورد.

سازمان اجتماعی راه پیمایی نمک، نه تنها برای مقاومت مدنی علیه نظام استعماری انگلیس استفاده شد بلکه به مدل جدید اجتماعی که مورد نظر مبارزان آزادی نیز بود تبدیل شد. پیش از جنبش، کنگره ملی خط جانشینی رهبری را برنامه ریزی کرد و پس از هر موجی از دستگیری، رهبران جدید جایگزین شدند. مشارکت زنان و کاست های پایین اجتماع در راه پیمایی ها و اعتراضات راه را برای ساختاری جدید اجتماعی در هند مستقل هموار کرد.

به طور خلاصه برخی از کنش های استراتژیک جنبش نمک ساتیاگراها شامل موارد زیر بود:

### **اعتراضات بی خشونت:**

بیانیه های رسمی: سخنرانی های رسمی توسط گاندی و سایر رهبران کنگره ملی، نامه های مخالفت از جمله مکاتبه گاندی با فرماندار کل هند و جمع آوری امضاء.

ارتباط با مخاطبانی وسیع تر: شعارها و نمادها، روزنامه ها و مقاله هایی از نشریه خود گاندی، استفاده آگاهانه از مطبوعات بین المللی، جزوه و بروشور، کنفرانس هایی توسط فعالین کنگره ملی در قطار برای جذب مخاطب.

### **نماینده گی گروهی:**

نماینده برای ترغیب مسوولین، تجمع در برابر مشروب فروشی ها.

### **کنش های عمومی نمادین:**

نشان دادن پرچم هند مستقل، دعا و نیایش و جلسه های دعای روزانه گاندی

### **موسیقی و درام:**

آواز خواندن، نواختن موسیقی در تجمعات عمومی و در میان جمعیت پس از ورود به روستاها.

### **حرکت دسته جمعی:**

راه پیمایی نمک برای گاندی علاوه بر کنش سیاسی ارزش های مذهبی نیز داشت.

### **احترام به مردگان:**

عزاداری های سیاسی برای هزاران تظاهرکننده صلح جو که در سال 1919 در آمریتسار توسط قوای انگلیس کشته و یا زخمی شدند. گاندی طوری حرکت اش را برنامه ریزی کرده بود که در سالگرد این کشتار به ساحل دریا برسد.

### **عدم همکاری اجتماعی، طرد شخصیت ها:**

تحریم اجتماعی کسانی که با حکومت انگلیس همکاری می کردند.

### **عدم همکاری اقتصادی، کنش مصرف کنندگان:**

تحریم عمومی پارچه های انگلیسی و مغازه هایی که آن را می فروختند. در کنار مشروب فروشی ها و عدم اجاره مکان به آن ها.

اعتصاب های محدود، اعتصاب های داوطلبانه و تعطیلی های اقتصادی

**عدم همکاری سیاسی، نپذیرفتن حاکمیت:**

عدم وفاداری و رد کرد درخواست اداره های دولتی

**عدم همکاری با حکومت:**

استعفا از مقام های دولتی و انصراف از نهادهای آموزشی حکومتی

**جایگزین هایی برای اطاعت:**

نافرمانی، عدم پراکنده شدن در صورت درخواست پلیس، نافرمانی مدنی از قوانین انگلیسی  
ها به ویژه مالیات بر نمک، تحریم مدارس

**مداخله های بی خشونت:**

تصرف های بی خشونت، به ویژه نمک سازی داراسانا، اشغال بی خشونت ساحل دریا  
برای تولید نمک

**مداخله اجتماعی:**

الگو های جدید اجتماعی، استفاده بیش از ظرفیت از امکانات به ویژه زندان ها، بازارهای  
جایگزین مانند نمک و پارچه و نهادهایی مانند آشلمس و اجتماعاتی که کاست، طبقه  
اجتماعی و خطوط مذهبی را نادیده می گرفت.

## مداخله اقتصادی:

نهادهای اقتصادی جایگزین، مانند تولید نمک و پارچه مصرفی.

## مداخله سیاسی:

نافرمانی مدنی از قوانین خنثی، حاکمیت دوگانه، تبدیل کنگره ملی هند به یک نهاد قانون گذاری عملی برای به جاشیه راندن حکومت استعماری.

## وضعیت امروز:

اگرچه بی عدالتی، فساد و بحران های داخلی در هند وجود دارد، این کشور بزرگ ترین دموکراسی جهان است. در هند آزادی های مدنی وسیع و قوه قضاییه مستقل و مطبوعات آزاد وجود دارد.

علی رغم تنوع مذهبی، فرهنگی و زبانی، فقر فراگیر و سایر مشکلات اجتماعی، کشور هند حکومتی پایدار و دموکرات دارد. روح مبارزه بی خشونت از جنبش نمک همچنان وجود دارد. در سراسر کشور، سازمان های مدنی بی خشونت، مردم را برای تغییرات سیاسی و اجتماعی بسیج می کنند و اعتراض خود را به گوش حکومت می رسانند. آزادی بیان محافظت می شود. یکی از اعضای کمیسیون برنامه ریزی دولت، در یک سخنرانی عمومی به قانون اساسی این کشور انتقاد کرد. جنبش هایی با جامعه مدنی نیرومند در برابر مظالم می ایستند و برای دادرسی تلاش می کنند.